УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ПЕДАГАГІЧНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ
ІМЯ МАКСІМА ТАНКА»

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Праэктар па вучэбнай рабоце
А.В.Макоўчык
« 21 » 06 2023 г.

Рэгістрацыйны № УД 311-44/2023/уч.

УВОДЗІНЫ Ў ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя
(Беларуская мова і літаратура);
6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя
(Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы))

2023 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове Адукацыйнага стандарту агульнай вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0113-02-2023 (__.__.____, №____), вучэбных планаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указанием мовы))

СКЛАДАЛЬНІКІ:

А.І.Лугоўскі, дацэнт кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», кандыдат педагагічных навук, дацэнт;

І.М.Мішчанчук, загадчык кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

М.С.Рак, выкладчык кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Г.К.Тычко, прафесар кафедры перыядычнага друку і вэб-журналістыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт», доктар філалагічных навук, прафесар;

П.У.Чайка, доктар філалагічных навук, прафесар кафедры моваэнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», прафесар

УЗГОДНЕНА:

Дырэктар
ДУА «Гімназія № 43 г. Мінска» ________ М.Ф.Кавалеўская

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»
(пратакол № 8 ад 21.03.2023 г.)

Загадчык кафедры ________ І.М.Мішчанчук

Навукова-метадычным саветам ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»
(пратакол № 6 ад 21-06. 2023 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджаючых яе матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела БДПУ ________ Я.В.Ціханава

Дырэктар бібліятэкі ________ Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне «Уводзіны ў літаратуразнаўства» прызначана для студэнтаў установы вышэйшай адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», якія навучаюцца па спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)), з'яўляецца дысцыплінай модуля «Асновы літаратурнай адукацыі» і ўваходзіць у сістэму літаратуразнаўчай падрыхтоўкі студэнтаў 1 курса філалагічнага факультэта.

Вучэбная дысцыпліна «Уводзіны ў літаратуразнаўства» вывучаецца ў першым семестры першага года навучання ва ўстанове вышэйшай адукацыі і мае прапедэўтычную накіраванасць.

Мэтай вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» з'яўляецца стварэнне неабходнай асновы для засваення студэнтамі літаратуразнаўчых дысцыплін, якія ўваходзяць у вучэбны план.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

– садзейнічаць фарміраванню комплексу паняццяў пра літаратуру як мастацкую з'яву і форму грамадскай свядомасці;

– выпрацоўваць уменні навуковага аналізу твораў, вызначэння іх тэмы, ідэі, праблематыкі, раскрыцця сувязі творчасці пісьменніка з яго светапоглядам;

– навучыць вызначаць моўна-выяўленчыя сродкі, сістэмы вершаскладання, рытм, рыфму, страфу, а таксама род і асноўныя жанры мастацкіх твораў;

– праводзіць работу па актывізацыі цікаўнасці будучых педагогаў да навінак літаратуры, на якія апіраецца выкладчык пры чытанні дысцыпліны.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста, сувязі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Згодна з вучэбнымі планамі па спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)) вучэбная дысцыпліна «Уводзіны ў літаратуразнаўства» ўваходзіць у кампанент установы вышэйшай адукацыі. Вучэбная дысцыпліна «Уводзіны ў літаратуразнаўства» звязана з вучэбнай дысцыплінай «Гісторыя беларускай літаратуры XI–XVI стагоддзяў», якая ўваходзіць у дзяржаўны кампанент, і вучэбнымі дысцыплінамі «Вусная народная творчасць», «Беларуская дзіцячая літаратура», якія ўваходзяць у кампанент установы вышэйшай адукацыі.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў спецыялізаванай кампетэнцыі СК-1: Аналізаваць, сістэматызаваць і класіфікаваць базавыя літаратуразнаўчыя паняцці і факты.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» студэнт павінен ***ведаць:***

– сутнасць і спецыфіку літаратуры;

– структуру мастацкага твора

– асноўныя мастацкія метады і літаратурныя напрамкі.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» студэнт павінен ***умець:***

– вызначаць родавую і жанравую спецыфіку мастацкіх твораў, іх ідэйна-тэматычную скіраванасць;

– характарызаваць сістэму вобразаў у творы;
– вызначаць моўныя выяўленчыя сродкі (лексічныя, сінтаксічныя, фанетычныя і інш.);
– аперыраваць тэхнікай вершаскладання;
– вызначаць, да якога метаду ці напрамку адносіцца творчасць пісьменніка;
– рабіць цэласны аналіз літаратурнага твора.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» студэнт павінен ***валодаць:***

– агульнай літаратуразнаўчай тэрміналогіяй, здольнасцю кваліфікавана будаваць выказванне пра літаратуразнаўчыя з'вы;
– навыкамі абагульнення і сістэматызацыі вывучанага, вылучэння галоўнага, істотнага, бачання адметнага пры параўнанні розных літаратурных твораў;
– асноўнымі падыходамі да аналізу літаратуразнаўчых катэгорый ў мастацкім тэксце.

У аснову структуравання зместу вучэбнага матэрыялу дадзенай дысцыпліны пакладзены прынцып тэматычнага падыходу, які прадугледжвае падзел вучэбнага матэрыялу на адносна самастойныя раздзелы (тэмы). Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў кампетэнцыі СК-1 выкладчык (кафедра) праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі.

Асноўнымі тэхналогіямі навучання з'яўляюцца: праблемнае навучанне (праблемнае выкладанне, пошукавы метад); камунікатыўныя тэхналогіі, заснаваныя на актыўных формах і метадах навучання (дыскусія, круглы стол, прэзентацыя, работа ў групах); асобасна арыентаваная тэхналогія, а таксама тэхналогіі дыстанцыйнага навучання.

У рамках адукацыйнага працэсу па вучэбнай дысцыпліне «Уводзіны ў літаратуразнаўства» студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў. Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» выкарыстоўваюцца такія формы самастойнай работы, як выкананне індывідуальных заданняў на практычных занятках пад кантролем выкладчыка, выкананне індывідуальных заданняў пазааўдыторна (самастойная работа студэнтаў), напісанне рэфератаў, падрыхтоўка дакладаў для выступлення на студэнцкіх навуковых канферэнцыях і інш.

Агульная колькасць гадзін, колькасць аўдыторных гадзін, форма атрымання вышэйшай адукацыі, размеркаванне аўдыторных гадзін, форма прамежкавай атэстацыі. Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Уводзіны ў літаратуразнаўства» на 1 курсе (спецыяльнасць 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)) разлічана на 108 гадзін на 1 курсе ў 1 семесты.. З іх 48 аўдыторных гадзін: 24 лекцыйных і 24 практычных. Форма адукацыі – дзённая. Форма кантролю – экзамен (І семестр).

Усяго гадзін па праграме 108, з іх аўдыторных 48, лекцыйныя – 24 гадзіны, практычныя – 24 гадзіны.

Семестр	Усяго	Лекцыйныя	Практычныя	Самастойная работа студэнтаў	Форма кантролю
I	108	24	24	60	Экзамен

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Агульныя праблемы літаратуразнаўства

1.1 Літаратуразнаўства як навука

Асноўныя раздзелы літаратуразнаўства. Гісторыя літаратуры, яе суадносіны з гісторыяй цывілізацый. Тэорыя літаратуры. Тэорыя літаратуры і метадалогія. Паэтыка як літаратуразнаўчая дысцыпліна і як сістэма вобразнага адлюстравання свету. Паэтыка агульная, гістарычная, функцыянальная, параўнальная, нарматыўная, практычная і інш. Літаратурная крытыка. Асоба крытыка.

Літаратуразнаўства і іншыя навуковыя дысцыпліны*:* эстэтыка (распрацоўка тэарэтычных праблем мастацтва), філасофія (філасофія – эстэтыка – тэорыя літаратуры – гісторыя літаратуры – літаратурная крытыка), гісторыя (сацыякультурны кантэкст), псіхалогія (унутраны свет, псіхалогія мастацкай творчасці), эканоміка (знешнія фактары развіцця літаратурнага працэсу), тэалогія (біблейная аснова твораў), сацыялогія, герменеўтыка, этыка, матэматыка і кібернетыка (напісанне вершаў з дапамогай ЭВМ, статыстычныя падлікі з дапамогай камп’ютараў, машынны пераклад тэксту).

Дапаможныя літаратуразнаўчыя дысцыпліны*:* тэксталогія і яе адгалінаванні (палеаграфія, дыпламатыка, сфрагістыка, атрыбуцыя), гістарыяграфія, бібліятэказнаўства.

Сумежныя дысцыпліны: фалькларыстыка, этнаграфія, літаратурнае краязнаўства, кнігазнаўства, бібліятэказнаўства, музеязнаўства.

1.2 Спецыфіка мастацкай літаратуры

Віды пазнання: навуковае і мастацка-эстэтычнае, іх мэты і сродкі. Паняцце аб прыгожым. Паняцце аб эстэтычным ідэале. Суадносіны аб’ектыўнага і суб’ектыўнага. Мастацкі вобраз як форма адлюстравання рэчаіснасці мастацтвам, «канкрэтная і той самы час абагульненая карціна жыцця людзей, створаная з дапамогаю вымыслу і якая мае эстэтычнае значэнне» (Л. Цімафееў).

Тыпы мастацтва па спосабу адлюстравання рэчаіснасці: прасторавы, часавы, сінтэтычны.

Літаратура як від мастацтва. Прадмет літаратуры. Месца мастацкай літаратуры ў гісторыка-культурным кантэксце. Літаратура і іншыя віды мастацтва (выяўленчае мастацтва, музыка). Падзел літаратуры паводле характару вобразнага адлюстравання на мастацкую, публіцыстычную, дакументальную, дыдактычную, эпісталярную. Падзел літаратуры на прозу, паэзію і драматургію. Дзіцячая літаратура. Масавая літаратура. Нацыянальнае і агульначалавечае ў літаратуры. Грамадзянскасць літаратуры. Тэорыя «чыстага мастацтва», або «мастацтва для мастацтва». Герметызм як супрацьлегласць грамадзянскасці. Літаратура і гуманізм. Мастацкі пераклад як від творчасці. Віды мастацкага перакладу: аўтарскі, аўтарызаваны, паслоўны, падрадковы, вольны, дакладны.

Функцыі літаратуры: эстэтычная, выхаваўчая, пазнавальная, камунікатыўная, геданічная.

1.3 Праблема аўтара

Формы прысутнасці аўтара ў творы. Аўтар біяграфічны як асоба па-за мастацкім творам, у гістарычнай рэальнасці.Невядомы аўтар у славеснасці розных народаў (аэд, бард, жанглёр, шпільман, музы'ка і інш.). Аўтар-стваральнік, дэміург, майстар, «эстэтычна дзеючы суб’ект» (Бахцін). Імпліцытны (абстрактны) аўтар.

Эксплiцытны (драматызаваны) аўтар. Наратар (драматызаваны апавядальнiк). Паняцце пра лiрычнага героя. Уяўны апавядальнiк.

Творчая лабараторыя пiсьменнiка.Псiхалогiя творчасцi. Рэчаiснасць i асоба пiсьменнiка. Передумовы творчага працэсу. Талент. Натхненне. Назiранне. Уяўленне. Iнтуiцыя. Этапы творчага працэсу: узнiкненне творчай задумы, падрыхтоўчы этап, напiсанне твора, апрацоўка i перапрацоўка тэксту.

Тэма 2. Лiтаратурны твор

2.1 Цэласнасць i структура лiтаратурнага твора

Паняцце пра твор i тэкст. Падтэкст, кантэкст, генатэкст, iнтэртэкст, звыштэкст, метатэкст. Паняцце пра рамачны (дадатковы, пабочны) тэкст. Рамачныя кампаненты тэксту. Асноўны тэкст i яго прыкметы.

Змест i форма як фiласофска-эстэтычныя, лiтаратуразнаўчыя катэгорыi. Структура твора i яго фармальна-змястоўныя кампаненты (канцэптуальны ўзровень, узроўнi арганiзацыi твора як мастацкага цэлага, «унутранай формы» i знешняй формы, паводле М. Мешчараковай). Адзiнства формы i зместу. Паняцце аб змястоўнасцi формы. Сутнасць фармалiзму i вульгарнага сацыялагiзму ў мастацкай лiтаратуры.

2.2 Канцэптуальны ўзровень лiтаратурнага твора

Тэматыка, праблематыка, iдэя, пафас. Вiды тэм у дачыненнi да рэальнасцi (актуальныя, гiстарычныя, агульначалавечыя, «вечныя»). Iдэя – асноўная абагульняльная думка ў творы. Iнтэрпрэтацыя мастацкага вымыслу, магчымасцi яго неадназначнага разумення. Iдэя аб’ектыўная i аўтарская. Сувязь тэмы з мастацкай iдэяй i праблематыкай твора. Сукупнасць праблем i iх месца ў творы (галоўная, другасная): фiласофскiя, сацыяльна-палiтычныя, маральна-этычныя, нацыянальна-гiстарычныя. Паняцце аб тэндэнцыйнасцi лiтаратуры. Пафас i яго вiды (гераiчны, трагiчны, драматычны, рамантычны, сатырычны, камiчны).

2.3 Узровень арганiзацыi твора як мастацкага цэлага

Сюжэт, канфлiкт, кампазiцыя. Сюжэт у сiстэме мастацкага твора. Разнавiднасцi лiтаратурных сюжэтаў: сюжэты, пабудаваныя на рэальнай жыццёвай аснове, выдуманыя сюжэты, запазычаныя сюжэты. Вандроўныя (традыцыйныя, класiчныя) сюжэты. Асноўныя элементы сюжэта i iх значэнне ў творы. Хранiкальная i канцэнтрычная пабудова сюжэтаў. Сюжэтныя лiнii ў вялiкiм мастацкiм творы. Сюжэт i канфлiкт. Канфлiкт – рухаючая сiла развiцця сюжэту. Вiды канфлiктаў: сацыяльны, псiхалагiчны (знешнi i ўнутраны), сямейна-бытавы i iнш. Сутнасць «тэорыi» бесканфлiктнасцi ў мастацкай лiтаратуры. Асаблiвасцi канфлiкту ў драматычных творах. Сюжэт i фабула: агульнае i адметнае. Залежнасць сюжэта ад родавай i жанравай спецыфiкi твора. Адметнасць сюжэта ў лiрыцы. Сюжэтныя i пазасюжэтныя элементы, iх суразмернасць i ўзаемадзеянне.

Кампазiцыя як спосаб арганiзацыi мастацкага матэрыялу у творы. Паняцце пра архiтэктонiку. Рэтраспекцыя, iнверсiя. Мастацкае адзiнства твораў, аб’яднаных агульнай задумай, тэмай, iдэяй, вобразамi. Сiстэма персанажаў. Пейзаж, iнтэр’ер, мастацкая дэталь як элементы кампазiцыi. Асаблiвасцi лiрычнай кампазiцыi: амебейная, анафарычная, кальцавая, ланцуговая кампазiцыя. Пункт гледжання ў творы i яго планы.

2.4 Мастацкі свет літаратурнага твора (узровень «унутранай формы») і яго структура

Вобразны свет твора. Паняцце пра аб’ект і суб’ект адлюстравання. Віды вобразаў: па прадмету адлюстравання (вобразы людзей, жывёл, пейзаж, інтэр’ер, падзеі), эстэтычнай афарбоўцы (прыгожае, узвышанае, трагічнае, камічнае), ступені абагульнення (агульначалавечае, нацыянальнае). Вобраз і знак (матэрыяльны прадмет як прадстаўнік і наменснік іншага прадмета). Паняцце пра архетып.

Спосабы характарыстыкі вобраза-персанажа, сродкі яго стварэння. Паняцці «персанаж – характар – тып». Прыёмы стварэння персанажаў. Партрэт. Сістэма персанажаў у творы. Тыпалогія персанажаў. Антыгерой у літаратуры. Прадметны свет твора. Пейзаж і яго мастацкія функцыі. Віды пейзажу. Рэч. Інтэр’ер як сродак характарыстыкі персанажа. Інтэр’ер у структуры сюжэта.

Мастацкая дэталь і яе віды.

Час і прастора ў творы. Хранатоп (па М.Бахціну) і віды мастацкага часу і мастацкай прасторы. Суб’ект адлюстравання (лірычны суб’ект, вобраз аўтара, апавядальнік у творы).

2.5 Узровень знешняй формы мастацкага твора. Мова мастацкай літаратуры

Мова мастацкай літаратуры з пункту гледжання гісторыі і тэорыі. Мова народная, літаратурная і мова мастацкай літаратуры. Выяўленчыя, выяўленча-выразныя сродкі ў літаратуры. Іх мастацкія функцыі.

Паэтычная лексіка і яе асаблівасці. Роля слоўнікавага складу ў стварэнні мастацкага вобраза. Мастацкая мова з пункту гледжання яе функцыянальных (кніжная, размоўная, мова радыё і кіно, публічная мова) і экспрэсіўных (афіцыйная, урачыстая, інтымная, насмешлівая, фаміль’ярная) разнавіднасцей. Мастацкая мова з пункту гледжання яе паходжання і сферы ўжывання (архаізмы, гістарызмы, дыялектызмы, прафесіяналізмы, жарганізмы і г.д.). Макаранічная мова. Эўфемізмы. Паняцці пра сінанімію, полісемію. Выкарыстанне пісьменнікам антонімаў і амонімаў.

Троп: вызначэнне паняцця. Класіфікацыя тропаў. Тропы аўтарскія і агульнамоўныя. Простыя тропы (параўнанне, эпітэт) і іх выкарыстанне ў літаратуры. Складаныя тропы (метафара, метанімія, сімвал, алегорыя, гіпербала, літота і інш.). Іх мастацкая функцыя ў творы.

Паэтычны сінтаксіс. Стылістычныя (сінтаксічныя, інтанацыйныя) фігуры. Паўторы і віды паўтораў (анафара, эпіфара, кальцо, стык, бяззлучнікавасць, шматзлучнікавасць і інш.). Віды і формы парушэння сувязі паміж словамі (інверсія, анакалуф, эліпсіс і інш.). Рытарычныя фігуры (рытарычны зваротак, рытарычнае пытанне і інш.). Градацыя. Фразеалагізмы. Паняцці пра тэмпарытм і колан.

Паэтычная фанетыка (эўфоніка). Рытм. Рыфма. Гукапіс. Алітэрацыя. Асананс. Дысананс. Анафара. Эпіфара. Гукаперайманне. Паранімія.

Тэма 3. Вершазнаўства

3.1 Віды мастацкага слова

Два віды мастацкага слова. Адрозненне паэзіі ад прозы. Вершазнаўства як галіна літаратуразнаўчай навукі. Яго асноўныя раздзелы. Адрозненне паэзіі ад проста верша. Структурна-змястоўнае адзінства верша. Паняцці пра вершаваны рытм, метр, вершаваны памер.

3.2 Сістэмы вершаскладання

Антычнае (метрычнае) вершаскладанне і яго асноўныя памеры (гекзаметр, пентаметр). Традыцыі антычнай сістэмы вершаскладання ў еўрапейскай, у т.л. беларускай, літаратуры.

Сілабічнае вершаскладанне (сілабіка). Сілабічны верш у славеснасці розных народаў. Выкарыстанне сілабічнага верша ў жанрах пасланняў, прадмоў, у творчасці С. Полацкага і інш.

Танічнае вершаскладанне (тоніка). Паходжанне ад народна-паэтычнай традыцыі. Роля перакладной літаратуры. Паняцце «танічны верш» (дольнік, тактавік, акцэнтны верш).

3.3 Сілаба-танічнае вершаскладанне

Паняцце пра памер і стапу і яе мадыфікацыі. Рытмічныя вызначэнні верша. Метр. Вершаваны памер. Паўза. Клаўзула. Гукавыя паўторы.

Паняцце пра рыфму і яе віды (па складоваму саставу, па сугучнасці, па размяшчэнні ў радках страфы). Рыфма канцавая, унутраная і пачатковая. Рэдкая рыфма. Экзатычная рыфма. Банальная рыфма. Спосабы рыфмоўкі. Белы верш.

Верлібр (свабодны верш).

3.4 Страфіка

Страфіка як раздзел вершазнаўства і як сукупнасць строф. Віды строф. Простыя віды: двухрадкоўі, трохрадкоўі і інш. Класічныя (складаныя) віды строф: (ад шасці да шаснаццаці радкоў). Цвёрдыя страфічныя формы (санет, трыялет, секстына, тэрцыны, актава, рандэль, рандо, анегінская страфа, хоку, танка і інш.). Вянок санетаў. Вянок вянкоў санетаў. Вольная страфа.

Тэма 4. Літаратурныя роды, віды і жанры

4.1 Літаратурныя роды

Літаратурны родяк спосаб вобразнага адлюстравання рэчаіснасці. Тры роды мастацкай літаратуры: дыскусійнасць пытання. Іх адрозненні па мэтах, прадмету і форме адлюстравання, па адносінах аўтара да пераствoранага ім. Змест і функцыі родаў літаратуры. Узаемапранікненне эпасу, лірыкі і драмы. Формы адлюстравання рэчаіснасці: апавяданне (яго падзейныя і непадзейныя элементы), прамая мова персанажаў (маналог, дыялог). Эпас як аповед пра мінулае, гістарычнае і міфалагічнае. Паняцце пра лірычны род. Спецыфіка бессюжэтнай прозы. Драматычны род і яго агульная характарыстыка.

Паэзія і проза: агульнае і падобнае (спецыфіка і форма адлюстравання свету і яго прадмет, сюжэтна-кампазіцыйная будова твораў, іх вобразны свет, мастацкая мова).

4.2 Літаратурныя віды і жанры

Паняцце пра літаратурны від як унутрыродавую і міжродавую катэгорыю.

Жанр – «гістарычна складзены тып літаратурнага твора», «форма праяўлення літаратурных родаў і відаў». Яго тыпалагічныя ўласцівасці. Паняцці пра жаравы змест і жанравую форму.

Асноўныя літаратурныя віды і жанры.

У лірыцы: філасофска-медытатыўныя творы (медытацыя, пасланне, стансы, ямбы, філасофскі верш), велічальныя (гімн, ода, дыфірамб, панегірык, мадрыгал, эпітафія, эпіталама), песенныя (раманс, песня, серэнада, марш, баркарола),

сатырычныя (эпіграма, пародыя, інвектыва, сатыра). Лірыка грамадзянская, філасофская, пейзажная, інтымная.

У эпасе: эпапея, раман (рыцарскі, пастаральны, махлярскі, сацыяльна-псіхалагічны, сямейна-бытавы, гістарычны, прыгодніцкі, дэтэктыўны, навукова-фантастычны), аповесць, апавяданне, гумарэска, нарыс, фельетон, памфлет.

У драме: трагедыя, камедыя (сацыяльна-бытавая, сатырычная, лірычная), драма (сацыяльна-псіхалагічная, гераічная, лірычная, сацыяльна-бытавая), трагікамедыя.

Жанры ліра-эпічныя (балада, паэма, версет) і ліра-драматычныя (байка, драматычная паэма).

Тэма 5. Літаратурны працэс

5.1 Літаратурны працэс і яго асноўныя заканамернасці

Паняцце пра літаратурны працэс. Заканамернасці літаратурна-мастацкага развіцця. Сувязь літаратурнага працэсу з грамадска-палітычнымі абставінамі ў краіне, з эстэтычнымі ідэаламі пэўнага гістарычнага перыяду, з распацаванасцю літаратурнай мовы. Умовы ўзнікнення літаратурнага працэсу. Асноўныя прыкметы літаратурнага працэсу: масавасць і бесперапыннасць літаратурных з’яў і фактаў, пісьменніцкія ўзаемасувязі і ўзаемаўплывы, пераемнасць і развіццё літаратурных традыцый. Традыцыі і наватарства. Паняцце аб паскораным развіцці літаратуры.

Літаратурны працэс на Беларусі.

5.2 Мастацкі метад і стыль. Літаратурны напрамак

Мастацкі (творчы) метад як сукупнасць прынцыпаў ідэйна-мастацкага пазнання і вобразнага адлюстравання рэчаіснасці. Метад і светапогляд мастака слова.

Рамантычны і рэалістычны тыпы творчасці пісьменніка.

Асноўныя мастацкія метады: класіцызм, сентыменталізм, рамантызм, рэалізм (крытычны, сацыялістычны).

Паняцце пра літаратурны напрамак. Літаратурныя напрамкі у межах аднаго мастацкага метаду, іх падабенства і адрозненне (пафас, галоўны герой). Натуралізм. Сімвалізм. Футурызм. Імажынізм.

Мастацкі стыль. Мнагазначнасць тэрміну. Стыль пісьменніка. Яго залежнасць ад метаду і напрамку, ад таленту, светапогляду і творчага вопыту мастака слова. Стылёвая плынь. Суаднесенасць стылю з мастацкім метадам (сентыментальны, рамантычны, рэалістычны стылі).

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ «УВОДЗІНЫ Ў ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА» (дзённая форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная работа студэнтаў	Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў (наглядныя, метадычныя дапаможнікі і інш.)	Літаратура	Форма кантролю заняткаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарскія) заняткі				
	2	3	4	5	6	7	8
	Уводзіны ў літаратуразнаўства	**24**	**24**	**60**			
1	**Агульныя праблемы літаратуразнаўства**	**2**	**4**	**8**			
1.1	*Літаратуразнаўства як навука* 1. Асноўныя галіны літаратуразнаўства. 2. Паэтыка як літаратуразнаўчая дысцыпліна і як сістэма вобразнага адлюстравання свету. 3.Дапаможныя дысцыпліны літаратуразнаўства. 4. Сумежныя дысцыпліны літаратуразнаўства.	1		2	Табліца «Асноўныя галіны і дапаможныя дысцыпліны літаратуразнаўства».	Асн.: [1] [2] Дад.: [1] [5] [10]	
1.2	*Спецыфіка мастацкай літаратуры* 1. Паняцце аб прыгожым. 2. Прадмет літаратуры. 3. Месца літаратуры сярод іншых відаў мастацтва. 4. Асноўныя функцыі мастацкай літаратуры.	1		2	Слайды «Жывапіс Беларусі». Фотаздымкі сцэн са спектакляў Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы («Хто смяецца апошнім», «Трыбунал», «Чорная панна Нясвіжа»).	Асн.: [2] [3] Дад.: [5] [9] [10]	

1.2.1	*Мастацкі пераклад як від творчасці* 1. Паняцце пра мастацкі пераклад. 2. Віды мастацкага перакладу. 3.Супастаўленне мастацкага перакладу на іншыя мовы паэмы Якуба Коласа «Новая зямля». 4. Аналіз перакладаў на беларускую мову твораў А.С. Пушкіна.		2	2	Пераклады на рускую, польскую, украінскую і англійскую мовы паэмы Я. Коласа «Новая зямля». Пераклады на беларускую мову твораў А.С. Пушкіна («Яўгеній Анегін», «Палтава» і інш.).	Асн.: [2] Дад.: [4]	Франтальнае і індывідуальнае апытванне. Пісьмовая праца (мастацкі пераклад).
1.3	*Праблема аўтара* 1. Формы прысутнасці аўтара ў творы. 2.Паняцце пра лірычнага героя. 3. Уяўны апавядальнік. 4. Псіхалогія творчасці. 5. Перадумовы творчага працэсу. 6. Этапы творчага працэсу. 7. Творчая лабараторыя пісьменніка.		2	2	Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [5]	Франтальнае і індывідуальнае апытанне. Вусныя і пісьмовыя паведамленні.
2	**Літаратурны твор**	**8**	**10**	**26**			
2.1	*Цэласнасць і структура літаратурнага твора* 1.Паняцце аб літаратурным творы як аб сістэмна-цэласным адзінстве. 2. Катэгорыя формы і зместу твора. 3. Адзінства зместу і формы. 4. Паняцце аб змястоўнай форме.	1		4	Табліцы «Тэкст», «Змест мастацкага твора», «Змест і форма».	Асн.: [2] Дад.: [2] [5] [9]	
2.2	*Канцэптуальны ўзровень літаратурнага твора* 1. Віды тэм у дачыненні да рэальнасці. 2. Ідэя – асноўная абагульняльная думка ў творы. 3. Сукупнасць праблем і іх месца ў творы. 4. Пафас і яго віды.	1		4	Табліцы «Тэмы», «Праблема», «Ідэя мастацкая».	Асн.: [2] Дад.: [1] [5]	
2.3	*Узровень арганізацыі твора як мастацкага цэлага* 1. Сюжэт, яго віды. 2. Сюжэт і фабула.	2		4	Табліцы «Форма мастацкага твора», Прынцыпы пабудовы сюжэта», «Канфлікт»	Асн.: [2] [3] [10]	

	3. Канфлікт – рухаючая сіла развіцця сюжэту. 4. Віды канфліктаў. 5. «Тэорыя бесканфліктнасці» ў літаратуры. 6. Кампазіцыя як спосаб арганізацыі мастацкага матэрыялу ў творы. 7. Паняцце пра архітэктоніку. 8. Пазасюжэтныя элементы ў кампазіцыі.						
2.3.1	*Кампазіцыя і сюжэт эпічных і драматычных твораў.* 1. Аналіз кампазіцыі і сюжэту камедыі К.Крапівы «Хто смяецца апошнім». 2. Аналіз кампазіцыі і сюжэту аповесці В. Быкава «Знак бяды».		2		Табліца «Кампазіцыя літаратурнага твора». Тэксты камедыі К. Крапівы «Хто смяецца апошнім» і аповесці В. Быкава «Знак бяды».	Асн.: [2] [3] Дад.: [4]	Аналіз твораў, гутарка па пытаннях
2.4	*Мастацкі свет літаратурнага твора (узровень «унутранай формы») і яго структура* 1. Мастацкі вобраз як форма адлюстравання рэчаіснасці мастацтвам. 2. Тэрміны «вобраз», «дзейная асоба», «персанаж», «герой», «характар», «тып», «архетып». 3. Тыпалогія персанажаў. 4. Праблема прататыпу. 5. Вымысел у мастацкай творчасці.	2		4	Табліцы «Віды вобразаў-персанажаў», «Адносіны паміж персанажамі».	Асн.: [1] [2] [3] Дад.: [3] [5] [10]	Падрыхтоўка рэфератаў
2.4.1	*Прыёмы стварэння характару (вобраза) ў мастацкім творы (на прыкладзе рамана І. Мележа «Людзі на балоце»)* 1. Партрэт. 2. Характарыстыка. 3. Інтэр'ер. 4. Паказ прыроды. 5. Мастацкая дэталь.		2	2	Табліца «Прыёмы стварэння мастацкага вобраза чалавека». Тэкст рамана І. Мележа «Людзі на балоце».	Асн.: [2] Дад.: [4] [8] [9]	Праца ў падгрупах. Літаратурны дыктант.
2.5	*Узровень знешняй формы мастацкага твора. Мова мастацкай літаратуры* 1. Народная мова, літаратурная мова, мова мастацкай літаратуры.	2		2	Табліцы «Мастацкая мова (мова мастацкай літаратуры)»,	Асн.: [2] Дад.: [4]	Падрыхтоўка рэфератаў

	2. Асноўныя функцыі мовы. 3. Тропы. 4. Простыя тропы (параўнанне, эпітэт). 5. Складаныя тропы (метафара, метанімія, сімвал, алегорыя, гіпербала, літота і інш.).				«Тропы», «Слова (з пункту гледжання паходжання і сферы выкарыстання)».	[5]	
2.5.1	*Выкарыстанне слоўнікавага багацця народнай мовы* 1. Сінонімы. Антонімы. Амонімы. Эўфемізмы. Вульгарызмы. Дыялектызмы. Архаізмы. Гістарызмы. Неалагізмы. Наватворы. Макаранічная мова. 2. Праца з мастацкімі тэкстамі.		2	2	Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [3] [5]	Складанне картатэкі
2.5.2	*Выкарыстанне тропаў у мастацкай літаратуры* 1. Эпітэт. 2. Метафара. 3. Метанімія. 4. Праца з мастацкімі тэкстамі.		2	2	Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [3] []	Конкурс на лепшы прыклад з мастацкай літаратуры.
2.5.3	*Паэтычны сінтаксіс. Фоніка* 1. Асноўныя сродкі паэтычнага сінтаксісу. 2. Паэтычная фанетыка (фоніка).		2	2	Тэксты для аналізу	Асн.: [2] [5] Дад.: [3] [5]	Рэйтынгавая кантрольная работа №1. .
3	**Вершазнаўства**	**6**	**4**	**15**			
3.1	*Віды мастацкага слова* 1. Два віды мастацкага слова. Адрозненне паэзіі ад прозы. 2. Вершазнаўства як галіна літаратуразнаўчай навукі. Яго асноўныя раздзелы. 3. Структурна-змястоўнае адзінства верша. 4. Паняцці пра вершаваны рытм, метр, вершаваны памер.	1		3	Камп’ютарная прэзентацыя «Вершаскладанне» Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [5] [6]	
3.2	*Сістэмы вершаскладання*	1		3	Камп’ютарная	Асн.:	

	1. Антычнае вершаскладанне. 2. Сілабічная сістэма вершаскладання. 3. Танічная сістэма вершаскладання. 4. Сілаба-танічнае вершаскладанне.				прэзентацыя «Вершаскланананне» Тэксты для аналізу	[2] Дад.: [1] [6]	
3.3	*Сілаба-танічнае вершаскладанне* 1. Паняцце пра памер і стапу і яе мадыфікацыі. 2. Вершаваны памер. Паўза. Клаўзула. Гукавыя паўторы. 3. Паняцце пра рыфму і яе віды (па складоваму саставу, па сугучнасці, па размяшчэнні ў радках страфы). 4. Рыфма канцавая, унутраная і пачатковая. Рэдкая, экзатычная. Банальная рыфма. 5. Спосабы рыфмоўкі. Белы верш. 6. Верлібр (свабодны верш).	2		3	Камп'ютарная прэзентацыя «Сілаба-танічная сістэма вершаскладання». Практыкум «Ад верша метрычнага да танічнага» Тэксты для аналізу.	Асн.: [2] Дад.: [6] [8]	
3.3.1	*Асаблівасці сілаба-танічнага вершаскладання* 1. Стапа і вершаваны памер. 2. Рыфма. 3. Вызначэнне сілабатонікі ў мастацкіх творах.		2	2		Асн.: [2] Дад.: [3] [5] [6]	Тэст
3.4	*Строфіка* 1. Строфіка як раздзел вершазнаўства і як сукупнасць строф. 2. Віды строф. Простыя віды: двухрадкоўі, трохрадкоўі і інш. 3. Класічныя (складаныя) віды строф: (ад шасці да шаснаццаці радкоў). 4. Цвёрдыя страфічныя формы (санет, трыялет, секстына, тэрцыны, актава, рандэль, рандо, анегінская страфа, хоку, танка і інш.). 5. Вянок санетаў. Вянок вянкоў санетаў. 6. Вольная страфа.	2		2	Камп'ютарная прэзентацыя «Строфіка» Тэксты для аналізу	Асн.: [2] Дад.: [1] [3] [6]	Творчая работа. Напісанне ўласных вершаў у форме санета, трыялета, актавы, хоку, танка.
3.4.1	*Асаблівасці строф* 1. Спосабы ўтварэння, тыпалогія і класіфікацыя строф.		2	2	Практыкум «Віды складаных строфаў. Класічныя віды	Асн.: [2] Дад.:	Аналіз вершаў

	2. Цвёрдыя страфічныя формы. 3. Нетрадыцыйныя формы вершаў. 4. Пераходныя і змешаныя формы верша.				строфаў». Тэксты для аналізу.	[1] [3] [6]	
4	**Літаратурныя роды, віды і жанры**	**4**	**4**	**6**			
4.1	*Літаратурныя роды* 1. Літаратурны спосаб вобразнага адлюстравання рэчаіснасці. 2. Тры роды мастацкай літаратуры: дыскусійнасць пытання. Узаемапранікненне эпасу, лірыкі і драмы. 3. Эпас як аповед пра мінулае, гістарычнае і міфалагічнае. 4. Паняцце пра лірычны род. Спецыфіка бессюжэтнай прозы. 5. Драматычны род і яго агульная характарыстыка. 6. Паэзія і проза: агульнае і падобнае.	1		2	Табліцы «Роды і віды мастацкай літаратуры (спосабы вобразнага адлюстравання рэчаіснасці)», «Паэзія і проза: падабенства і адрозненне», «Формы адлюстравання рэчаіснасці». Аўдыёзапіс сцэны са спектакля па п’есе К. Крапівы «Хто смяецца апошнім» (даклад Гарлахвацкага).	Асн.: [1] [2] [3] Дад.: [1] [4] [5] [8]	
4.2	*Літаратурныя віды і жанры* 1. Паняцце пра літаратурны від як унутрыродавую і міжродавую катэгорыю. 2. Жанр як катэгорыя літаратуразнаўства. 3. Асноўныя літаратурныя віды і жанры. 4. Жанры і віды лірыкі. 5. Жанры эпасу. 6. Жанры драмы. 7. Ліра-эпічныя і ліра-драматычныя жанры.	3	4	4	Табліцы «Жанравыя формы», «Жанры змешанай формы (міжродавыя формы)», «Паэзія і проза: падабенства і адрозненне», «Формы адлюстравання рэчаіснасці». Тэксты мастацкіх твораў розных жанраў.	Асн.: [1] [2] [3] Дад.: [5] [8]	Складанне літаратуразнаў-чых слоўнікаў
5	**Літаратурны працэс**	**4**	**2**	**5**			

5.1	*Літаратурны працэс і яго асноўныя заканамернасці* 1. Паняцце пра літаратурны працэс. Заканамернасці літаратурна-мастацкага развіцця. 2. Традыцыі і наватарства. 3. Паняцце аб паскораным развіцці літаратуры. 4. Літаратурны працэс на Беларусі.	1		2	Схема «Асноўныя перыяды літаратурнага працэсу».	Асн.: [1] [2] Дад.: [2] [9]	
5.2	*Мастацкі метад і стыль. Літаратурны напрамак* 1.Паняцце аб мастацкім стылі. 2. Метад, напрамак, школа. 3. Асноўныя мастацкія метады (класіцызм, сентыменталізм,рамантызм, рэалізм).	3	2	3	Табліцы «Мастацкі метад», «Асноўныя метады», «Асноўныя напрамкі еўрапейскай літаратуры». Рэпрадукацыі твораў жывапісу: «Групавы партрэт» І. Аляшкевіча, «Стары кравец» Ю. Пэна, «Партрэт А. Міцкевіча», І. Аляшкевіча, «Салдат першай дывізіі» К. Малевіча.	Асн.: [1] [2] [3] Дад.: [2] [7] [8]	Падрыхтоўка прэзентацый. Рэйтынгавая кантрольная работа № 2
6	**Усяго гадзін**	**24**	**24**	**60**			**Экзамен**

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Введение в литературоведение [Электронный ресурс] : учеб.-метод. комплекс для специальностей 1-02 03 02 «Русский язык и литература», 1-02 03 04 «Русский язык и литература. Иностранный язык (с указанием языка)» / сост. О. Р. Хомякова // Репозиторий БГПУ. – Режим доступа: http://elib.bspu.by/handle/doc/345. – Дата доступа: 21.03.2023.

2. Тэорыя літаратуры [Электронны рэсурс] : вучэб.-метад. комплекс для спецыяльнасцей 1–02 03 01 «Беларуская мова і літаратура», 1-02 03 03 «Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская)» / склад.: І. М. Гоўзіч, А. І. Лугоўскі // Рэпазіторый БДПУ. – Рэжым доступу: http://elib.bspu.by/handle/doc/132. – Дата доступу: 21.03.2023.

3. Уводзіны ў літаратуразнаўства [Электронны рэсурс] : вучэб.-метад. комплекс для спецыяльнасцей 1–02 03 01 «Беларуская мова і літаратура», 1-02 03 03 «Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)» / склад. А. І. Лугоўскі // Рэпазіторый БДПУ. – Рэжым доступу: http://elib.bspu.by/handle/doc/2318. – Дата доступу: 21.03.2023.

Дадатковая літаратура

1. Введение в литературоведение : учеб. пособие / Л. В. Чернец [и др.] ; под ред. Л. В. Чернец.– М. : Высш. шк., 2006. – 679 с.

2. Есин, А. Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения / А. Б. Есин. – М. : Флинта : Наука, 2010. – 244 с.

3. Рагойша, В. П. Паэтычны слоўнік / В. П. Рагойша. – Мінск : Беларус. навука, 2004. – 576 с.

4. Рагойша, В. П. Уводзіны ў літаратуразнаўства : вучэб. дапам. : у 2 ч. / В. П. Рагойша, М. П. Кенька, Т. А. Марозава ; пад рэд. В. П. Рагойшы. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2011. – 2 ч.

5. Рагойша, В. П. Тэорыя літаратуры ў тэрмінах : дапаможнік / В. П. Рагойша. – Мінск : Беларус. энцыкл., 2001. – 384 с.

6. Рагойша, В. П. Асновы вершазнаўства : практ. дапам. / В. П. Рагойша. – Мінск : Звязда, 2013. – 240 с.

7. Турышева, О. Н. Теория и методология зарубежного литературоведения : учеб. пособие / О. Н. Турышева. – М. : Флинта : Наука, 2012. – 160 с.

8. Уводзіны ў літаратуразнаўства : хрэстаматыя : вучэб. дапам. / аўт.-ўклад.: М. І. Мішчанчук, М. Ф. Шаўлоўская. – Мінск : ИВЦ Минфина, 2004. – 364 с.

9. Хомякова, О. Р. Теория литературы : учеб. пособие для студентов вузов / О. Р. Хомякова. – Минск : Респ. ин-т высш. шк., 2013. – 359 с.

10. Яцухна, В. І. Тэорыя літаратуры : дапаможнік / В. І. Яцухна. – Гомель : Гомел. дзярж. ун-т, 2006. – 279 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Самастойная работа студэнтаў арганізуецца дэканатамі, кафедрамі, выкладчыкамі УВА ў адпаведнасці з Палажэннем аб самастойнай працы студэнтаў.

Мэтай самастойнай работы з'яўляецца авалоданне асноўнымі навыкамі і ўменнямі для выканання самастойнай работы. Пры выкананні самастойнай работы павінны быць створаныя ўмовы, пры якіх будзе забяспечана актыўная роля студэнтаў у самстойным атрыманні ведаў і сістэматычным выкарыстанні іх на практыцы.

Задачамі самастойнай работы студэнтаў з'яўляюцца:

– актывізацыя вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў;
– фарміраванне ўменняў і навыкаў самстойнага авалодання ведамі;
– фарміраванне ўменняў і навыкаў самстойнага прымянення ведаў на практыцы;
– самаразвіццё і самўдасканаленне.

Кіруемая самастойная работа студэнтаў прадугледжвае выкананне кантрольных прац, падрыхтоўку дакладаў па вызначанай тэматыцы, канспектаванне навуковай, навукова-папулярнай, хрэстаматыйнай літаратуры, рэферыраванне і анатаванне прафесійна арыентаваных тэкстаў.

ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ І КАНТРОЛЬНЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАЎ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

п/п	Назватэмы	Колькасць гадзін на СРС	Заданні	Форма выканання
1.1	***Літаратуразнаўства як навука***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Сувязь літаратуразнаўства з іншымі навуковымі дысцыплінамі. 2. Літаратуразнаўчая тэрміналогія.Слоўнікі.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
1.2	***Спецыфіка мастацкай літаратуры***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Поліфункцыянальнасць мастацкай літаратуры. 2. Мастацкі пераклад як від творчасці.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
1.2.1	***Мастацкі пераклад як від творчасці***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Пераклады паэмы Я. Коласа «Новая зямля». 2. Пераклады на беларускую мову твораў А.С. Пушкіна («Яўгеній Анегін», «Палтава» і інш.).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
1.3	***Праблема аўтара***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Аўтарскае права. 2. Творчая лабараторыя пісьменніка. 3. Этапы творчага працэсу. 4. Літаратурныя псеўданімы.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.1	***Цэласнасць і структура літаратурнага твора***	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Кампаненты зместу і формы. 2. Сутнасць фармалізму і вульгарнага сацыялагізму ў мастацкай літратуры.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.2	***Канцэптуальны ўзровень літаратурнага твора***	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Тэматыка творчасці піьменніка (на прыкладзе двух-трох аўтараў). 2. Вечныя тэмы. 3. Аўтарская ідэя і аб’ектыўная ідэя твора. 4. Пафас ў мастацкай літаратуры.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні

2.3	***Узровень арганізацыі твора як мастацкага цэлага***	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Запазычаныя сюжэты. 2. І. Замоцін пра асаблівасці сюжэта паэмы Я. Коласа «Новая зямля». 3. Мастацкае адзінства твораў, аб’яднаных агульнай задумай, тэмай, ідэяй, вобразамі.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.4	***Мастацкі свет літратурнага твора (узровень «унутранай формы») і яго структура***	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Свет мастацкага твора ў разуменні Д.Ліхачова [10, с. 311-313]. Канспект [10, с. 329-334]. 2. Прыёмы стварэння персанажаў. 3. Вечныя вобразы і іх мадыфікацыі.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні канспект.
2.4.1	***Прыёмы стварэння характару (вобраза) у мастацкім творы (на прыкладзе рамана І.Мележа «Людзі на балоце»)***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Прыёмы стварэння вобразу Васіля. 2. Прыёмы стварэння вобразу Ганны. 3. Прыёмы стварэння вобразу Яўхіма.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.5	***Узровень знешняй формы мастацкага твора. Мова мастацкай літаратуры***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Мова народная, літаратурная і мова мастацкай літаратуры. 2. Мова паэзіі і мова прозы. 3. Ідэйна-мастацкія функцыі мовы.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.5.1	***Выкарыстанне слоўнікавага багацця народнай мовы***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Мова твораў Янкі Купалы. 2. Мова твораў Якуба Коласа. 3. Мова твораў Івана Мележа.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.5.2	***Выкарыстанне тропаў у мастацкай літаратуры***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Рыгор Барадулін – кароль метафары. 2. Эпітэты ў паэме Якуба Коласа «Новая зямля». 3. Ідэйна-мастацкія функцыі параўнанняў ў вершах сучасных паэтаў.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.5.3	***Паэтычны сінтаксіс. Фоніка***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Асаблівасці паэтычнага сінтаксісу Р. Барадуліна. 2. Асаблівасці паэтычнага сінтаксісу А. Разанава. 3. Асаблівасці паэтычнага сінтаксісу У. Маякоўскага.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні

3.1	***Віды мастацкага слова***	3	1. Паэзія і проза: падабенства і адрозненне.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
3.2	***Сістэмы вешаскладання***	3	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Роля С. Полацкага ў развіцці сілабічнага вершаскладання. 2. Сутнасць рэформы вершаскладання, праведзенай ў 18 ст. Традзіякоўскім і Ламаносавым. 3. Народнае вершаскладанне.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
3.3	***Сілаба-танічнае вершаскладанне***	3	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Падабенства тэрміналогіі ў антычнай і сілаба-танічнай сістэмах вершаскладання. 2. Адметнасць метрычнага верша паводле М. Грынчыка. Канспект [10,с. 329-334]. 3. Клаўзула і рыфма. Віды рыфмы.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні. Канспект
3.3.1	***Асаблівасці сілаба-танічнага вершаскладання***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Падабенства тэрміналогіі ў антычнай і сілаба-танічнай сістэмах вершаскладання. 2. Адметнасць метрычнага верша паводле М. Грынчыка. Канспект [10,с. 329-334]. 3. Клаўзула і рыфма. Віды рыфмы.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні. Канспект
3.4	***Строфіка***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Астрафічны верш. 2. Цвёрдыя формы верша. 3. М. Багдановіч як даследчык тэорыі і гісторыі санета. Канспект [10,с. 107-108].	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні. Канспект
3.4.1	***Асаблівасці строф***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Віды строф. 2. Асаблівасці строфікі паэмы Якуба Коласа «Новая зямля». 3. Асаблівасці строфікі паэмы Янкі Купалы «Курган».	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
4.1	***Літаратурныя роды***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Роля Арыстоцеля, Гегеля, Бялінскага ў распрацоўцы тэорыі	Вусная праверка атрыманых ведаў,

			літаратурнага роду. 2. Асаблівасці мовы лірыкі, эпасу і драмы. 3. Міжродавая інтэрферэнцыя.	кантрольныя пытанні
4.2	***Літаратурныя віды і жанры***	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Гістарычная эвалюцыя рамана як літаратурнага жанру. 2. Мастацка-дакументальныя і мастацка-публіцыстычныя жанры. 3. Нетрадыцыйныя і новыя жанры ў беларускай літаратуры.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
5.1	***Літаратурны працэс і яго асноўныя заканамернасці***	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Перыядызацыя сусветнага літаратурнага працэсу. 2. Асноўныя паняцці і тэрміны тэорыі літаратурнага працэсу.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
5.2	***Мастацкі метад і стыль***	3	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусныя адказы па тэмах: 1. Стыль, стылявая плынь, стылявая манера, стылізацыя: сутнасць тэрмінаў. 2. Стылі мовы. 3. Прадуктыўныя і непрадуктыўныя мастацкія метады.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
	УСЯГО ЗА І СЕМЕСТР	**60**		

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАНЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

– гутарка;
– тэсціраванне;
– вуснае і пісьмовае паведамленне;
– рэферат;
– вусны і пісьмовы аналіз мастацкіх тэкстаў;
– экзамен.

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДА ЭКЗАМЕНУ

1. Літаратуразнаўства як навука. Асноўныя літаратуразнаўчыя дысцыпліны. Сувязь літаратуразнаўства з грамадскімі і гуманітарнымі навукамі
2. Дапаможныя дысцыпліны літаратуразнаўчай навукі (тэксталогія, атрыбуцыя, гістарыяграфія, бібліяграфія, літаратурнае краязнаўства).
3. Роля «сумежных» дысцыплін у працы літаратуразнаўцы (фалькларыстыка, этнаграфія, музеязнаўства, краязнаўства, бібліятэказнаўства).
4. Літаратура як від мастацтва. Падзел літаратуры паводле вобразнага адлюстравання і пісьменніцкага таленту. Прадмет літаратуры. Сувязь літаратуры з іншымі відамі мастацтва.
5. Асноўныя функцыі мастацкай літаратуры.
6. Праблема аўтара. Формы прысутнасці аўтара ў творы. Лірычны герой. Ролевы герой. Прыдуманы аўтар. Псіхалогія творчасці. Творчая лабараторыя пісьменніка.
7. Мастацкі пераклад як від творчасці. Характарыстыка перакладаў на рускую, польскую і ўкраінскую мовы паэмы Я. Коласа «Новая зямля».
8. Мастацкі вобраз. Тэрміны: вобраз, дзейная асоба, персанаж, герой, характар, тып. Вечныя вобразы, індывідуальны вобраз, вобраз-матыў, вобраз-сімвал, архетып.
9. Тыпалогія персанажаў у літаратурным творы. Праблема прататыпу. Вымысел у мастацкай творчасці.
10. Прыёмы стварэння характару (вобраза) ў мастацкім творы: партрэт, характарыстыка, супастаўленне герояў, ітнтэр’ер, пейзаж. Мастацкая дэталь і яе віды.
11. Змест і форма мастацкага твора, іх адзінства. Паняцце аб змястоўнай форме. Паняцце пра фармалізм і вульгарны сацыялагізм у мастацкай літаратуры.
12. Тэма мастацкага твора. Віды тэм. Тэматыка і праблематыка.
13. Ідэя як асноўная абагульняльная думка ў творы. Пафас як сродак сцвярджэння ідэі. Віды пафасу.
14. Сюжэт. Сюжэтныя ўплывы і запазычанні. Сюжэт і вымысел. Сюжэтныя лініі. Тыпы сюжэтаў. Сюжэт і фабула. Асаблівасці сюжэта ў лірыцы.
15. Асноўныя элементы сюжэта і іх значэнне ў творы. Кампаненты, якія прымыкаюць да сюжэта: пралог, эпілог.
16. Кампазіцыя. Паняцце пра архітэктоніку. Вялікія майстры архітэктонікі (Дантэ, Бальзак, Талстой). Кампазіцыя сюжэта, кампазіцыя вобраза, кампазіцыя ўсяго твора. Структурна-кампазіцыйныя комплексы (трыпціх, нізка, зборнік і інш.). Пазасюжэтныя элементы ў кампазіцыі.
17. Партрэт, пейзаж, інтэр’ер і мастацкая дэталь як прыёмы стварэння вобраза-характару.

18. Канфлікт і яго мастацкая роля ў творах розных літаратурных родаў. Кандрат Крапіва аб канфлікце ў драматычных творах. Віды канфліктаў. Тэрміны: калізія, інтрыга, перыпетыя. Сутнасць «тэорыі бесканфліктнасці».
19. Верш як асобы тып арганізацыі мовы. Развіццё верша і сістэмы вершаскладання.
20. Антычнае вершаскладанне.
21. Сілабічнае вершаскладанне. Роля С. Полацкага ў станаўленні сілабічнай сістэмы вершаскладання ў беларускай і рускай літаратуры.
22. Сілаба-танічнае вершаскладанне. Стапа і яе віды. Вершаваны памер. Метр. Цэзура.
23. Клаўзула і рыфма. Віды рыфмы. Бурымэ. Белы верш.
24. Танічнае вершаскладанне. Віды танічнага верша:, дольнік, тактавік, акцэнтна-складовы, акцэнтны. Танічны верш у беларускай літаратуры.
25. Строфіка. Спосабы ўтварэння, тыпалогія і класіфікацыя строф.
26. Строфіка. Простыя строфы, іх тыпы і віды (газель, хоку, віланела, тэрцына, айрэн, рубаі, танка).
27. Строфіка. Складаныя строфы, іх тыпы і віды.
28. Цвёрдыя страфічныя формы. Санет. Актава. Трыялет. Тэрцыны. Рандэль. Рандо. Анегінская страфа. Хоку. Танка.
29. Верлібр, яго рытмічная структура. М. Багдановіч – пачынальнік верлібра ў беларускай паэзіі. Месца верлібра ў сучаснай беларускай літаратуры.
30. Бурымэ, каламбур, акраверш, паліндром як спецыфічныя формы верша.
31. Версэты, вершаказы, пункціры, квантэмы, зномы як спецыфічныя формы вершаў.
32. Тэорыя і гісторыя санета. М. Багдановіч аб форме санета. Вянок санетаў. Вянок вянкоў санетаў.
33. Агульная характарыстыка літаратурных родаў, відаў і жанраў. Роля Арыстоцеля ў распрацоўцы тэорыі літаратурных родаў.
34. Ліра-эпічныя жанры. Балада. Паэма. Паэма-эпапея. Рамантычная паэма. Рэалістычная паэма.
35. Драма як літаратурны род. Асаблівасці пабудовы драматычных твораў. Трагедыя і драма як жанры драматычнага роду. Драматургія і тэатр.
36. Камедыя і яе жанры. Вадэвіль і яго традыцыі ў беларускай камедыяграфіі. Фарс. Трагікамедыя.
37. Лірыка як літаратурны род. Лірыка філасофская, грамадзянская, патрыятычная, інтымная, пейзажная.
38. Лірычныя жанры (эпітафія, эпіталама, мадрыгал, эпіграма).
39. Лірычныя жанры (гімн, ода, дыфірамб, панегірык).
40. Лірычныя жанры (медытацыя, стансы, элегія).
41. Эпапея. Раман. Разнавіднасці рамана. Вершаваны раман.
42. Аповесць, яе адметнасць. Аповесць як цыкл апавяданняў. Раман як цыкл аповесцей. Вершаваная аповесць.
43. Апавяданне як эпічны жанр і яго разнавіднасці: навела, нарыс, гумарэска, фельетон, памфлет. Вершаванае апавяданне.
44. Байка. Іншасказальнасць байкі. Будова байкі. Вольны верш.
45. Народная мова, літаратурная мова, мова мастацкай літаратуры. Мова паэзіі і мова прозы.

46. Тропы і іх ідэйна-мастацкая роля. Эпітэт. Разнастайнасць форм яго праяўлення ў творы. Сталыя і разгорнутыя эпітэты.
47. Параўнанне і яго віды.
48. Складаныя тропы. Метафара і яе разнавіднасці: адухаўленне, увасабленне, персаніфікацыя.
49. Гіпербала, літота як тропы. Гіпербала і гратэск.
50. Алегорыя, сімвал.
51. Метанімія, сінекдаха, перыфраза як тропы.
52. Выкарыстанне ў мастацкай літаратуры сінонімаў і антонімаў. Антытэза як стылістычны прыём.
53. Амонімы і іх віды. Выкарыстанне амонімаў ў мастацкай літаратуры. Каламбур як від верша.
54. Выкарыстанне ў мастацкай літаратуры дыялектызмаў.
55. Выкарыстанне вульгарызмаў і эўфемізмаў ў творах мастацкай літаратуры.
56. Выкарыстанне ў мастацкай літаратуры прафесіяналізмаў і жарганізмаў.
57. Выкарыстанне ў мастацкай літаратуры варварызмаў. Макаранічная мова.
58. Выкарыстанне ў творах мастацкай літаратуры архаізмаў і гістарызмаў.
59. Неалагізмы і наватворы ў мастацкай літаратуры.
60. Гукапіс. Гукавая анафара, эпіфара, кальцо, стык. Асананс, алітэрацыя, гукаперайманне.
61. Сродкі сінтаксічнай выразнасці мовы. Інверсія, абрыў, умаўчанне, пропуск.
62. Сродкі сінтаксічнай выразнасці мовы. Паўторы і іх віды. Анафара, эпіфара. Шматзлучнікавасць і бяззлучнікавасць.
63. Сродкі сінтаксічнай выразнасці мовы. Сінтаксічны паралелізм. Градацыя. Выгукі. Рытарычныя пытанні.
64. Паняцце аб мастацкім стылі. Шматзначнасць тэрміна ў сучасным літаратуразнаўстве. Метад, напрамак, школа.
65. Класіцызм як мастацкі метад.
66. Сентыменталізм як мастацкі метад.
67. Рамантызм як мастацкі метад.
68. Рэалізм як мастацкі метад.

ПРЫКЛАДЫ КАМПЕТЭНТНАСНА-АРЫЕНТАВАНЫХ ЗАДАННЯЎ

1. Вызначце, якія з наступных устарэлых слоў з’яўляюцца гістарызмамі або архаізмамі.

Не надта свабодна ў гэтай свабодзе.
І давай я лічыць паноў новых зноў:
Стараста, соцкі, пісар, старшына,
Пасрэднік, ураднік, асэсар і суд
З’езд міравы, прысутства і сход…
Аж паднялася са страху чупрына,
Аж пальцаў не стала на ўвесь гэты шчот.
А пальцамі ж трэба карміць гэты люд!...

(Ф. Багушэвіч «Быў у чысцы»)

Старое слова! Ах ты,
Якая ж тут бяда?
А продак мой пра нафту
Казаў: гарывада.
Стаймуйцеся з імпэтам,
Шаноўны ягамосць!
Галоўнае не ў гэтым,
А ў тым, што нафта ёсць.

(Максім Лужанін «Гарывада»)

2. Вызначце падабенства і адметнасць цвёрдых формаў верша, а таксама назвы гэтых формаў.

Ніл Гілевіч

І жэніцца і родзіць вёска слаба.
Гісторык з часам знойдзе веку штрых:
У кожнай хаце – толькі дзед ды баба,
У кожным класе – толькі сем малых.
А помніцца: на школьны пляц-падворак
З адной сям'і нас бегла семярых...
Ці зразумее будучы гісторык,
Як мне ўпіваўся ў сэрца «веку штрых»?

Максім Багдановіч

Калісь глядзеў на сонца я,
Мне сонца асляпіла вочы.
Ды што мне цемень вечнай ночы,
Калісь глядзеў на сонца я.
Няхай усе з мяне рагочуць.
Адповедзь вось для іх мая:
Калісь глядзеў на сонца я,
Мне сонца асляпіла вочы.

3. Вызначце, якімі спосабамі ўтварыліся наступныя параўнанні.

У парканах шулы, як салдаты,
Стаяць у струнку зухаваты…

(Якуб Колас)

Сілачом стаіць
Дуб разложысты,
І здалёк відаць
Пышны верх яго.
(Якуб Колас)
Вочы Ганніны – дзве зоркі,
Броўкі – выгібы крыла.
(Якуб Колас)

4. Патлумачце, якую функцыю ў наступных вершах выконвае градацыя:

Алесь Гарун

У прыпар

Прыпарыла,
Нахмарыла
І ўдарыла!
– Святы Ілля…
Маланка ўраз з’явілася,
Мільгнула і звалілася,
І дожджыкам аблілася
Гарачая зямля.
Кроплі разам, згодна, жвава
Пояць ўсё, што хоча піць:
Збожжа, дрэвы, кветкі, травы,
Вулкі хочуць затапіць,
Б’юць у стрэхі, мыюць шыбы,
Мыюць хаты, мочуць сад,
Ў рэчцы спожыў маюць рыбы…
– Хто ў прыпар дажджу не рад?
Сцішаецца,
Змяншаецца,
Ўнімаецца.
– Няма!

Максім Танк

Голас

Голас незнаёмага можа здзівіць,
Голас друга – на хвіліну спыніць,
Голас любай – сагрэць сонцам лета,
Голас маці – вярнуць з таго свету.

5. Патлумачце, што азначаюць і як утварыліся выдзеленыя курсівам аўтарскія неалагізмы.

Сухазелле у грудзі ўпілося...
Прывяла гусляра з яго ніўных сяліб...
Невыдумная світка – убор на плячах...
Што ж маўчыш ты, гусляр, ніў, лясоў ***песнябай.***
(Янка Купала)

КРЫТЭРЫІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

10 (дзесяць) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

выяўленая здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі;

поўнае і глыбокае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне вольна арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін;

творчая самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

9 (дзевяць) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі ў межах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

поўнае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

сістэматычная, актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

8 (восем) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны (метадамі комплекснага аналізу, тэхнікай інфармацыйных тэхналогій), уменне яго выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна вырашаць складаныя праблемы ў межах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

7 (сем) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

вольнае валоданне тыпавымі рашэннямі ў рамках вучэбнай праграмы установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

6 (шэсць) балаў, залічана:

дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыпавыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

5 (пяць) балаў, залічана:

дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыпавыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы ўзровень культуры выканання заданняў.

4 (чатыры) балы, залічана:

дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы без істотных памылак;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні стандартных (тыпавых) задач;

уменне пад кіраўніцтвам выкладчыка вырашаць стандартныя (тыпавыя) задачы;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім ацэнку;

праца пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў.

3 (тры) балы, незалічана:

недастаткова поўны аб'ём ведаў у рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выклад адказу на пытанні з істотнымі, лагічнымі памылкамі;

слабое валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, некампетэнтнасць пры вырашэнні стандартных (тыпавых) задач;

няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

2 (два) балы, незалічана:

фрагментарныя веды ў рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веды асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

няўменне выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію вучэбнай дысцыпліны, наяўнасць у адказе грубых, лагічных памылак;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

1 (адзін) бал, незалічана:

адсутнасць ведаў (і кампетэнцый) у рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі, адмова ад адказу, адсутнасць на атэстацыі без уважлівай прычыны.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

па вывучаемай дысцыпліне
з іншымі дысцыплінамі спецыяльнасці

Назва вучэбнай дысцыпліны, вывучэнне якой звязана з дысцыплінай вучэбнай праграмы	Кафедра, якая забяспечвае вывучэнне гэтай дысцыпліны	Прапановы кафедры аб зменах у змесце вучэбнай праграмы	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
Вусная народная творчасць	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Вывучэнне літаратурных жанраў будаваць на супастаўленні з фальклорнымі	21.03.2023 Пратакол № 8
Гісторыя беларускай літаратуры XI–XVI стагоддзяў	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Пры вывучэнні ўсяго курса абапірацца на веды студэнтаў, якія яны атрымоўваюць на занятках па гісторыі беларускай літаратуры.	21.03.2023 Пратакол № 8
Беларуская дзіцячая літаратура	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Пры вывучэнні тэмы «Літаратурныя роды, віды, жанры» выкарыстоўваць міжпрадметныя сувязі.	21.03.2023 Пратакол № 8